

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія
**МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ
ТА СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО**

Випуск 36

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

Бестужева С. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки і менеджменту
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

Козуб В. О.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки і менеджменту
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

Bestuzheva Svitlana

*PhD in Economics, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of International Economics and Management
Simon Kuznets Kharkov National University of Economics*

Kozub Viktoria

*PhD in Economics, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of International Economics and Management
Simon Kuznets Kharkov National University of Economics*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Анотація. У роботі пропонується науковий підхід до визначення впливу глобалізаційних процесів на розвиток економіки України на основі аналізу динаміки показників ступеня інтегрованості економіки України у систему світогосподарських зв'язків. Глобалізація розглядається як сучасна тенденція розвитку світового господарства як системи взаємопов'язаних та взаємозалежних господарюючих суб'єктів, серед яких значне місце займають саме країни. Автори визначають ступінь інтегрованості України у світовий економічний простір за її місцем у рейтингах глобалізації та відкритості економіки. Аналіз динаміки ступеня інтегрованості економіки України у глобальну економіку проводиться за показниками обсягу ВВП, експортної та імпоротної квот протягом 2006–2020 рр. За результатами аналізу розроблено економетричну модель оцінки впливу чинників на індекс глобалізації України, визначено найбільш значущі позитивні фактори, а саме обсяг експорту товарів та послуг у відсотках до ВВП, обсяг ВВП, співвідношення обсягу прямих іноземних інвестицій до ВВП, частка інноваційного експорту у загальному обсязі експорту товарів та послуг країни. Як негативні чинники визначено імпорту квоту, ставку податку на прибуток підприємств. На основі отриманих під час моделювання результатів розроблено та запропоновано послідовність розроблення заходів щодо підвищення рівня відкритості економіки України в контексті її глобалізації.

Ключові слова: глобалізація, глобалізаційні процеси, економіка України, показники динаміки, економетрична модель.

Вступ та постановка проблеми. Розвиток світової економіки характеризується тільки її притаманними особливостями, які проявляються у посиленні взаємодії та взаємозалежності між її суб'єктами. Міжнародна взаємодія сьогодні (політична, економічна, соціальна тощо) розглядається у контексті глобалізації. Незважаючи на значні наукові та методичні здобутки у дослідженні феномену глобалізації, слід констатувати, що у прикладному аспекті достатньо складно чітко визначити характер та рівень її впливу як на світову економіку у цілому, так і на економіку окремих країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливо вагомими є результати аналізу глобальних тенденцій розвитку, представлені у ґрунтовних працях західних науковців: Т. Левітта, М. Інтріллігейтора, Ф. Фукуяма, Е. Тоффлера, П. Друкера. Значними є дослідження проблем глобалізації, наслідків її впливу на господарський комплекс таких українських учених, як Д. Лук'яненко, А. Поручник, А. Старостіна та ін. Але додаткової уваги потребує з'ясування теоретико-методичних аспектів визначення впливу глобалізаційних процесів на розвиток економіки України.

Метою даної роботи є аналіз та оцінка впливу глобалізаційних процесів на сучасний економічний розвиток України.

Результати дослідження. Глобалізація економічного розвитку є однією з головних ознак сучасної цивілізації. Вона охоплює практично всі чинники та умови виробництва, усі його галузі та територіальні утворення і проявляється в різноманітних формах. Термін «глобалізація» трактується науковцями по-різному, з виділенням окремих особливостей та ключових характеристик даного поняття. Так, на думку Т. Левітта та Дж. Макліна, глобалізація – це феномен злиття ринків окремих продуктів, вироблених великими багатонаціональними корпораціями [3].

У роботі М. Інтріллігейтора глобалізація визначається як «значне розширення світової торгівлі та всіх видів обміну у міжнародній економіці за явно вираженої тенденції до зростаючої відкритості, інтегрованості та відсутності кордонів» [2, с. 129].

На думку В. Ломакіна, глобалізація – це створення та розвиток міжнародних продуктивних сил, факторів виробництва під час використання засобів виробництва у міжнародному просторі [4, с. 123].

Із позиції В. Панькова глобалізація розглядається як об'єктивно створений феномен та одночасно світогосподарський процес, який активно розгорнувся наприкінці ХХ ст. В узагальненому вигляді її слід визначати як вищу стадію інтернаціоналізації господарського життя

та його основи – науково-виробничої інтернаціоналізації [9, с. 40].

У навчальному посібнику С. Бестужевої глобалізація представлена як сучасна тенденція розвитку світового господарства як системи взаємопов'язаних та взаємозалежних господарюючих суб'єктів, серед яких значне місце посідають саме країни. Автором доведено, що закономірним сьогодні є вирішення питання перспектив глобалізації у контексті формування нової точки зору міжнародної спільноти щодо зміни вектору розвитку світової економіки – від глобалізації до регіоналізації та націоналізації. Подальше посилення глобалізаційних процесів сприятиме загостренню проблеми національної ідентичності, вирішення якої багатьма країнами вбачається у посиленні державного впливу на міжнародне економічне співробітництво через упровадження протекціоністських заходів у торговельній, міграційній, інвестиційній сферах, що, своєю чергою, сприятиме посиленню геоекономічної та геополітичної напруги у світі. У цих умовах виникає необхідність формування нових засад світової економічної стабілізації та розвитку [1, с. 249].

Глобалізація на рівні окремої країни характеризується ступенем взаємозв'язку її економіки зі світовою економікою у цілому. Рівень інтегрованості країни у світовий економічний простір визначається насамперед її місцем у світових інтеграційних рейтингах, зокрема у рейтингу глобалізації та рейтингу відкритості економіки (табл. 1) [8].

Так, у 2020 р. за рівнем глобалізації Україна займає 44-е місце з індексом 74,95, тим самим посилюючи свої позиції. За рейтингом відкритості економіки у 2020 р. Україна займає 134-е місце з індексом 54,9, що свідчить про низький рівень досягнень у сфері забезпечення лібералізації економічних відносин, інфраструктурного та інституційного забезпечення економічного розвитку.

Незважаючи на зростання глобалізації світової економіки, не всі країни однаковою мірою інтегровані до неї, що є свідченням представлених рейтингів, тому ступінь інтегрованості економіки країни у глобальну економіку доцільно визначити за допомогою таких показників:

1) співвідношення експорту (імпорту, зовнішньоторговельного обороту) до ВВП країни – розрахунку експортної, імпортної, зовнішньоторговельної квоти. При цьому саме експортна квота є показником рівня відкритості економіки країни. Якщо цей показник менше 25%, то це свідчить про низький рівень глобалізації економіки країни у світове господарство; якщо ж показник знаходиться у проміжку 25–50%, то це свідчить про середній рівень глобалізації; якщо показник більше 50%, тоді це свідчить про високий рівень глобалізації країни та її залежності від світових ринків;

2) показник відношення обсягів прямих іноземних інвестицій (ПІІ) до ВВП. Критеріальність значень даного

показника така: якщо показник менше 5% – це низький рівень глобалізації країни у міжнародний ринок інвестицій; якщо знаходиться у проміжку 5–20%, тоді це свідчить про середній рівень; якщо показник більше 20%, це є свідченням того, що країна дуже тісно інтегрована у світовий ринок капіталів.

Динаміку показників ступеня інтегрованості економіки України у глобальну економіку, а саме обсягів ВВП, експортної та імпортної квот протягом 2006–2020 рр. представлено в табл. 2 [6].

Із приведених у таблиці розрахунків експортної квоти можна зробити висновок про середній рівень глобалізації економіки України у цілому. Розрахунок імпортної квоти дає уявлення про рівень залежності національної економіки від імпорту, і за даними розрахунками цей показник достатньо значний та свідчить про високий рівень імпортозалежності. Показник відношення обсягу прямих іноземних інвестицій до ВВП є низьким (менше 5%, а в 2020 р. – від'ємним), що є яскравим свідченням низького рівня глобалізації України у міжнародний ринок інвестицій.

Найбільш вагомими проявами глобалізації сьогодні, на думку Д. Лук'яненка, є тенденції розвитку світового та національних господарств, що проявляється у зростанні ВВП кожної країни та валового світового продукту в цілому. Окрім того, науковець розглядає розвиток нових зв'язків між країнами та їх групуваннями, що носять здебільшого інтеграційний характер як ще один прояв глобалізаційних процесів [5].

Я. Столярчук до наданого вище переліку додає також інтернаціоналізацію світового обміну, особливо торгівлі та фінансових потоків, що знаходить своє відображення у зростанні ступеню залучення країни у світову торгівлю. Науковець розглядає зростання експортної та імпортної квот як один із чинників росту ВВП. Поглиблення міжнародного поділу праці відіграє значну роль в якості та обсязі виробництва, тому заслуговує окремої уваги. Із плином часу та посиленням глобалізаційних процесів збільшилися можливості населення щодо відвідування інших країн і регіонів світу, що проявляється як у формі туристичних подорожей, так і у вигляді трудової міграції тощо [10].

Для обґрунтування впливу глобалізації на розвиток національної економіки авторами побудовано економічну модель із використанням інструментів кореляційно-регресійного аналізу за допомогою пакета статистичного аналізу StatGrafics Centurion.

Узагальнення результатів теоретичного та аналітичного дослідження дали авторам змогу визначити як функцію або результативну змінну Y індекс глобалізації України, який є інтегруючим показником рівня розвитку міжнародної економічної сфери. Як фактори, або змінні,

Таблиця 1

Динаміка рейтингів України за рівнем глобалізації та відкритості економіки

Рік	Індекс глобалізації	Місце	Індекс відкритості економіки	Місце
2020	74,95	44	54,9	134
2019	74,83	45	52,3	147
2018	70,6	49	51,9	150
2017	70,24	45	48,1	166
2016	70,71	41	46,8	162
2015	69,5	42	46,9	162
2014	68,85	44	49,3	155
2013	67,78	47	46,3	161
2012	68,48	44	46,1	163

Динаміка експортної, імпоротної квот та обсягів прямих іноземних інвестицій у ВВП за 2006–2020 рр.

Рік	Обсяг ВВП, млн дол.	Експортна квота, %	Імпортна квота, %	Співвідношення обсягу прямих іноземних інвестицій до ВВП, %
2006	86142	51,5	50,6	9,06
2007	107753	46,6	49,5	5,20
2008	142719	44,8	50,4	7,14
2009	179992	46,9	54,9	5,94
2010	117228	46,4	48,1	4,07
2011	136419	47,1	51,1	4,73
2012	163160	49,8	56,4	4,42
2013	177810	35,4	56,4	4,60
2014	183310	42,9	52,2	2,46
2015	131805	48,6	52,1	0,64
2016	90615	52,7	54,8	3,37
2017	93270	49,3	54,1	3,52
2018	95228	47,5	53,9	2,31
2019	130832	45,2	47,7	4,48
2020	139100	46,9	48,4	-0,62

автори вибрали: x_1 – експортну квоту як показник рівня відкритості економіки країни, x_2 – імпорту квоту як показник рівня імпортозалежності економіки країни, x_3 – обсяг валового внутрішнього продукту (млн дол. США), x_4 – ставку податку на прибуток підприємств як показник рівня податкового навантаження вітчизняного бізнесу, x_5 – співвідношення обсягу прямих іноземних інвестицій до ВВП у % як один із результуючих показників не тільки рівня відкритості, а й привабливості національної економіки, створення умов для розвитку як вітчизняного, так іноземного бізнесу, x_6 – частку інноваційного експорту у загальному обсязі експорту країни у % як показник рівня впровадження інновацій у вітчизняну економіку у цілому та в експортне виробництво зокрема. Вихідні дані для моделі були сформовані на основі даних табл. 1 та 2, а також статистичних даних з офіційного сайту Державної служби статистики України.

Відповідно до проведених розрахунків, статистично значущими є експортна квота, співвідношення обсягу прямих іноземних інвестицій до ВВП, частка інноваційного експорту у загальному обсязі експорту, податок на прибуток підприємств, оскільки їх P-Value не перевищують значення 0,05.

Показники імпоротної квоти, обсягу ВВП повинні бути виключені з моделі за критерієм Стюдента, оскільки їх P-Value становить 0,0771 та 0,4537 відповідно.

Критерій Фішера $F = 4,55$. Для перевірки загальної якості рівняння множинної регресії необхідно порівняти розрахункове значення F – критерію Фішера з табличним. Оскільки $F_{\text{розрахункове}} = 4,55$, а $F_{\text{табличне}} = 4,07$, то гіпотеза про незначущість рівняння відхиляється. Отже, побудована модель є статистично значущою й її можна використовувати для пояснення залежності рівня глобалізації країни від визначених факторів.

Значення t -статистики говорять про статистичну значущість усіх факторів, що залишилися в моделі. Оскільки всі фактори, що залишилися в моделі, мають t -статистику більшу за табличне значення ($t_{\text{табличне}} = 2,306$), то гіпотеза про незначущість цих факторів відхиляється – усі фактори значущі.

Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,872131$ свідчить, що на 87,2131% рівень глобалізації України залежить від експортної квоти, співвідношення обсягу прямих інозем-

них інвестицій до ВВП, частки інноваційного експорту у загальному обсязі експорту, податку на прибуток підприємств, плинності кадрів, абсолютної ліквідності та рівня безробіття в країні. Стандартне математичне відхилення становить 3,28117.

Побудоване рівняння множинної регресії має вигляд:

$$y = 108,621 + 0,1831372x_1 - 0,474587x_2 + 0,0000488953x_3 - 1,13196x_4 + 0,357774x_5 + 1,1499x_6 \quad (1)$$

Виходячи з даного рівняння, проаналізуємо вплив кожного фактора на результативну змінну.

Коефіцієнт $b_1 = 0,183172$ й означає, що за збільшення рівня відкритості економіки України на 1% (за рахунок збільшення експортної квоти) індекс глобалізації України підвищиться на 0,183172. Ця залежність є цілком обґрунтованою, як і наведені авторами у табл. 1 індекси глобалізації та рівня відкритості економіки.

Коефіцієнт $b_2 = -0,474587$ й означає, що за збільшення рівня імпоротної залежності економіки України на 1% (за рахунок збільшення імпоротної квоти) індекс глобалізації України знизиться на 0,474587. Очевидність наявності зв'язку між цими показниками неухильно доводить доцільність розроблення та впровадження національної стратегії імпортозаміщення, про яку вже йдеться не один рік, але, на думку авторів, реальних дій у даному напрямі зроблено не було.

Коефіцієнт $b_3 = 0,0000488953$ й означає, що за збільшення обсягу ВВП на 1 млн дол. індекс глобалізації України підвищиться на 0,0000488953. Така незначна зміна пояснюється низьким рівнем значущості показника ВВП для поглиблення інтегрованості національної економіки у світовий економічний простір без урахування інших макроекономічних показників.

Коефіцієнт $b_4 = -1,1396$ й означає, що за підвищення рівня оподаткування в країні на 1% рівень глобалізації знизиться на 1,1396. Автори пояснюють такий зв'язок можливістю ефективної боротьби з тінізацією економіки за рахунок більш ефективних фіскальних важелів державного регулювання. Своєю чергою, такі кроки сприятимуть підвищенню рівня відкритості національної економіки.

Коефіцієнт $b_5 = 0,357774$ й означає, що за збільшення співвідношення обсягу прямих іноземних інвестицій до

ВВП на 1% індекс глобалізації України підвищиться на 0,357774. Прямі іноземні інвестиції відіграють значущу роль для вітчизняної економіки саме через активізацію валютних потоків та через можливість зміни занадто стійкої моделі фінансування – кредитування на більш ефективну – інвестування.

Коефіцієнт $b_6 = 1,1499$ й означає, що за збільшення частки інноваційного експорту у загальному обсязі експорту на 1% індекс глобалізації України підвищиться на 1,1499. Характер цього зв'язку теж є очевидним: чим вище рівень інноваційності вітчизняної зовнішньоекономічної сфери, тим, безумовно, вище значущість країни у світовій економіці. Окрім того, збільшення частки експортної продукції з високою додатною вартістю дає можливість більш ефективно включатися в інтернаціональні відтворювальні ланцюги.

За результатами проведеного моделювання авторами запропоновано послідовність розроблення заходів щодо підвищення рівня відкритості економіки України в контексті її глобалізації, що наведено на рис. 1.

Для збільшення обсягів експорту товарів та послуг Україні необхідно відкривати нові ринки для українського бізнесу за кордоном, зокрема в країнах ЄС, що повною мірою відповідає сучасній стратегії економічного співробітництва України з Європейським Союзом. Для наро-

щування обсягів прямого іноземного інвестування вкрай необхідно створити відповідні політичні, правові, економічні та соціальні умови, які б повною мірою забезпечували інвестору можливість ефективного вкладення капіталу. У цьому зв'язку, на думку авторів, необхідно акцентувати увагу на створенні умов для формування інвестиційного потенціалу національної економіки – її спроможності ефективно освоїти вкладений капітал, що передбачає розроблення та реалізацію таких інвестиційних програм та проєктів, які відповідають сучасним національним інтересам та враховують інтереси інвесторів. Водночас потрібно активно нарощувати зусилля з розвитку системи вітчизняного інвестування, створюючи перешкоди для вивозу капіталу через офшори (податковий контроль, адміністративна та карна відповідальність) та можливості для легалізації бізнесу (фіскальні – податкові пільги, канікули, кредитні – пільгові кредити та кредити з можливістю реструктуризації боргів, кредити на відкриття бізнесу тощо).

У цілому ж слід констатувати, що подальше посилення глобалізаційних процесів сприятиме загостренню проблеми національної ідентичності, вирішення якої багатьма країнами вбачається у посиленні державного впливу на міжнародне економічне співробітництво через упровадження протекціоністських заходів у тор-

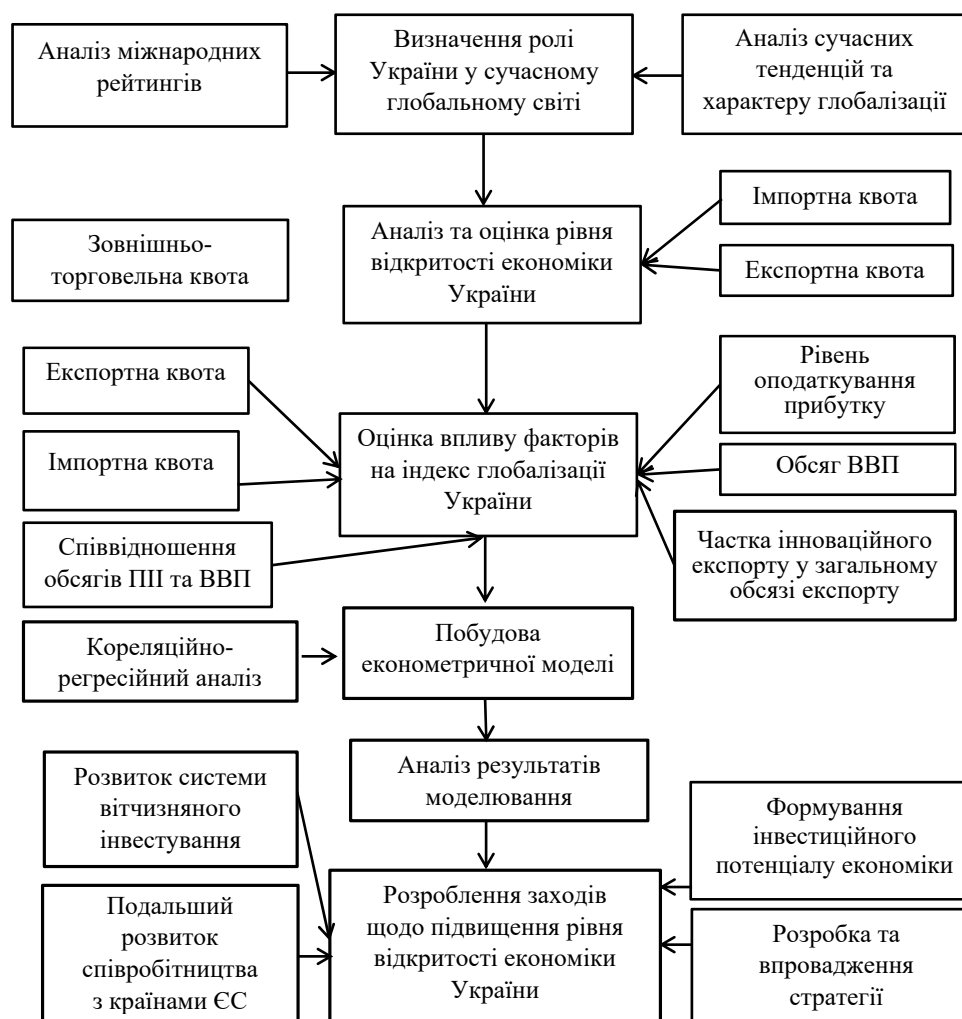

Рис. 1. Послідовність розроблення заходів щодо підвищення рівня відкритості економіки України в умовах глобалізації

Джерело: розроблено авторами

говельній, міграційній, інвестиційній сферах, що, своєю чергою, сприятиме посиленню гео економічної та геополітичної напруги у світі. У цих умовах виникає необхідність формування нових засад світової економічної стабілізації та розвитку. Тобто можна стверджувати, що на початку ХХІ ст. процес глобалізації динамізується і проявляється в певних, властивим саме йому формах. Вони переважно викристалізуються і дістають матеріальне втілення у збільшенні обсягів та диверсифікації структури міжнародної торгівлі, інтенсифікації міжнародних фінансових трансакцій, виникненні транснаціонального бізнесу, різкому зростанні вивозу прямих закордонних

інвестицій та інтенсифікації міжнародної міграції робочої сили.

Висновки. У сучасних умовах, коли розвиток глобалізаційних процесів приносить як позитивні, так і негативні наслідки, завдання суспільства полягає у тому, щоб в умовах посилення глобалізаційних процесів створити таку світову систему, яка дала б змогу дістати від глобалізації максимально позитивний ефект, знизивши до мінімуму втрати. Основою такої системи може стати співробітництво між європейськими країнами й Україною та динамічні інновації у цій сфері, включаючи формування міжнародних інститутів.

Список використаних джерел:

1. Бестужева С.В. Міжнародна економічна діяльність України : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ, 2016. 274 с.
2. Интриллигейтор М. Глобализация мировой экономики: выгоды и издержки. *Мир перемен*. 2004. № 1. С. 129.
3. Кочетов Э.Г. Геоэкономика. Освоение мирового экономического пространства : учебник для вузов. Москва : Норма, 2010. 528 с.
4. Ломакин В.К. Мировая экономика ; изд. 3-е, перераб. и доп. Москва : ЮНИТИ, 2007. 672 с.
5. Лук'яненко Д.Г. Глобальна економічна інтеграція : монографія. Київ : Національний підручник, 2008. 220 с.
6. Офіційний сайт Державної статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.03.2021).
7. Офіційний сайт Європейської Комісії. URL: <http://ec.europa.eu>. (дата звернення: 20.03.2021).
8. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org> (дата звернення: 20.03.2021).
9. Паньков В.С. Глобализация как одна из фундаментальных тенденций развития мировой экономики. *Мировая экономика и сфера сервиса*. Москва : МГУСервиса, 2004. С. 40–53.
10. Столярчук Я.М. Сучасні проблеми глобалізації : монографія. Сімферополь : Знання, 2008. 312 с.

References:

1. Bestuzheva S.V. (2016) Mizhnarodna ekonomichna dijal'nist' Ukrainy [International economic activity of Ukraine]. Kharkiv: KhNEU. (in Ukrainian)
2. Intrilligeytor M. (2004) Globalizatsiya mirovoy ekonomiki: vygody i izderzhki [Globalization of the world economy: benefits and costs]. *The world of change*, no. 1, p. 129.
3. Kochetov E.G. (2010) Geoekonomika. Osvoenie mirovogo ekonomicheskogo prostranstva [Geoeconomics. Development of the world economic space: A textbook for universities]. Moscow: Norma. (in Russian)
4. Lomakin V.K. (2007) Mirovaya ekonomika [World economy]. Moscow: JuNYTY. (in Russian)
5. Lukjanenko D.G. (2008) Global'na ekonomichna integracija [Global Economics Integration]. Kyiv: TOV «Nacional'nyj pidruchnyk». (in Ukrainian)
6. Oficijnyj sajт Derzhavnoi statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics of Ukraine]. Available at: <http://ukrstat.gov.ua/> (accessed 20 March 2021).
7. Oficijnyj sajт Jevropejskoj komisii [Official site of the European Commission]. Available at: <http://ec.europa.eu> (accessed 20 March 2021).
8. Oficijnyj sajт Svitovogo banku [Official site of the World bank]. Available at: <http://www.worldbank.org> (accessed 20 March 2021).
9. Pankov V.S. (2004) Globalizatsiya kak odna iz fundamental'nykh tendentsiy razvitiya mirovoy ekonomiki [Globalization as one of the fundamental trends in the development of the world economy]. *World economy and service sector*. Moscow: MGhUServysa. pp. 40–53.
10. Stoljarchuk Ja.M. (2008) Suchasni problemy globalizacii [Current problems of globalization]. Simferopolj: Znannja. (in Ukrainian)

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ВЛИЯНИЯ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Аннотация. В работе предлагается научный подход к определению влияния глобализационных процессов на развитие экономики Украины на основе анализа динамики показателей степени интегрированности экономики Украины в систему мирохозяйственных связей. Глобализация рассматривается в качестве современной тенденции развития мирового хозяйства как системы взаимосвязанных и взаимозависимых хозяйствующих субъектов, среди которых значительное место занимают именно страны. Авторы определяют степень интегрированности Украины в мировое экономическое пространство по ее месту в рейтингах глобализации и открытости экономики. Анализ степени интегрированности экономики Украины в глобальную экономику проводится на основе показателей объема ВВП, экспортной и импортной квот в течение 2006–2020 гг. По результатам анализа авторами разработана эконометрическая модель оценки влияния факторов на индекс глобализации Украины, определены наиболее значимые положительные факторы, а именно объем экспорта товаров и услуг в процентах к ВВП, объем ВВП, соотношение объема прямых иностранных инвестиций к ВВП, доля инновационного экспорта в общем объеме экспорта товаров и услуг страны. Как отрицательные факторы определены импортная квота (объем импорта товаров и услуг в процентах к ВВП), ставка налога на прибыль предприятий. На основе полученных при моделировании результатов авторами разработана и предложена последовательность разработки мероприятий по повышению уровня открытости экономики Украины в контексте ее глобализации.

Ключевые слова: глобализация, глобализационные процессы, экономика Украины, показатели динамики, эконометрическая модель.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF DETERMINING THE INFLUENCE OF GLOBALIZATION PROCESSES ON THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UKRAINE

Summary. The paper proposes a scientific approach to determining the impact of globalization processes on the development of Ukraine's economy based on the analysis of the dynamics and modeling of indicators of the degree of integration of Ukraine's economy into the system of world economic relations. Globalization is seen as a modern trend in the world economy as a system of interconnected and interdependent economic entities, among which a significant place is occupied by countries. The authors determine the degree of Ukraine's integration into the world economic space by its place in the ratings of globalization and economic openness. Analysis of the dynamics of the degree of integration of Ukraine's economy into the global economy is based on GDP, export and import quotas during 2006–2020.

Based on the results of the analysis, the authors developed an econometric model for assessing the impact of factors on the globalization index of Ukraine, identified the most significant positive factors, namely the volume of exports of goods and services as a percentage of GDP, GDP, the ratio of foreign direct investment to GDP, the share of innovative exports export of goods and services of the country. The import quota and the corporate income tax rate have been identified as negative factors. Based on the results obtained during the modeling, the authors have developed and proposed a sequence of measures to increase the level of openness of Ukraine's economy in the context of its globalization. Perspective forms of globalization in the context of forming a new perspective of the international community on changing the vector of world economy – from globalization to regionalization and nationalization which have materialized in increasing the volume and diversification of the structure of international trade, intensification of international financial transactions, the emergence of transnational business, a sharp increase in foreign direct investment and intensification of international labor migration.

Key words: globalization, globalization processes, dynamics indicators, econometric model.

УДК 339.138

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-36-5>

Бєлова Т. Г.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу*

Національного університету харчових технологій

Дунін М. Є.

бакалавр

Національного університету харчових технологій

Belova Tatyana

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Marketing*

National University of Food Technologies

Dunin Maxim

Bachelor

National University of Food Technologies

УРАХУВАННЯ ЗНАЧУЩОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ ТРЕНДІВ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Статтю присвячено розгляду значущості маркетингових трендів та їх урахуванню під час розроблення стратегії підприємства. Проведено аналіз поточної ситуації з метою визначення маркетингових трендів. Для компанії «Оболонь» було виявлено такі маркетингові тренди: зростання популярності ПЕТ-упаковки та алюмінієвих банок, уведення смакових інновацій, споживчий досвід, полювання за знижками, ускладнення процесу залучення і дивування споживачів, збільшення використання онлайн-каналів продажів, участь споживачів у житті брендів, зниження середньої роздрібною вартості проданої продукції. Надано характеристику зазначених маркетингових трендів, які спостерігаються у середовищі підприємства. Підтверджено прикладами актуальність визначених трендів. Запропоновано критерії та показники для оцінювання значущості трендів. Розглянуто матричну модель «Сила тренду – Рівень розвитку споживчого середовища» для визначення ступеня значущості маркетингових трендів та наведено характеристику її складників.

Ключові слова: маркетинговий тренд, значущість тренду, сила тренду, матрична модель, споживчий досвід, смакові інновації, стратегія підприємства.

Вступ та постановка проблеми. Глобальна ринкова економіка XXI ст., що постійно та швидко розвивається, схильна до певного рівня невизначеності та непрогнозованості внаслідок коливань різних тенденцій. Світовий

науково-технічний прогрес із кожним роком привносить щось нове, і під його впливом розхитуються давно установлені споживачькі смаки та інтереси. Епоха Інтернету назавжди змінила уявлення щодо часових проміжків трендів,